
Fra: Kristian Mosnes <kristianhmosnes@yahoo.no>
Sendt: 20. januar 2019 23:26
Til: Trondal Charlotte Heberg; !Postmottak OED
Emne: Høringsuttalelse - Forslag til endring i energiloven § 9-5 (innhenting av politiattest) - Deres ref. 18/1744

Kategorier: Lilla kategori

Det vises til Olje- og energidepartementets høring av forslag til endring i energiloven § 9-5 vedr. innhenting av ordinær politiattest, jf. departementets ref. 18/1744.

Høringsfristen var fredag 18. januar 2019, men undertegnede ber om at nærværende høringsuttalelse avlevert søndag 20. januar 2019 allikevel tas i betraktning på linje med de øvrige uttalelser.

Som følge av IT-utfordringer, var jeg ulykksalig nok forhindret fra å sende inn uttalelsen på fredag, men jeg legger til grunn at departementet som regel ikke vil komme i gang med vurdering av uttalelsene allerede i helgen.

Jeg håper derfor at uttalelsen kan legges til grunn, på linje med øvrige uttalelser. Det antas at dette vil være best i tråd så vel med forvaltningsloven § 37 og utredningsinstruksen, som med god forvaltningsskikk.

Min uttalelse avgis på vegne av en rekke personer/ aktører i bransjen som ikke ønsker å fremstå ved navn. Den tar for seg en bekymring som belyses også i Statnetts høringsuttalelse, men som det av sensitive årsaker generelt er utfordrende å kommunisere åpent og under fullt navn.

Jeg har tatt på meg å formidle synspunkter som et knippe berørte under streng fortrolighet har kommunisert og formulert til undertegnede. Uttalelsen kan således bære preg av noe gjentakelse og forskjellige typer formuleringer. Jeg ber om at dette først og fremst tas som det er, nemlig et uttrykk for at de uttrykte bekymringer er gjengs og viktige oppfatninger fra et betydelig antall ressurssterke aktører som ikke fritt kan uttrykke sine synspunkter uten negative konsekvenser.

Den felles bekymring gjelder skadevirkninger av det foreslåtte krav om politiattest, men i særdeleshet skadevirkninger av det formodentlig usannsynlige utfall at departementet endrer sitt forslag og heller foreslår innført et krav om *uttømmende* politiattest (noe som for øvrig vil måtte foranledige en ny høring, jf. utredningsinstruksen pkt. 3-3 fjerde avsnitt).

Det fremholdes av undertegnede og de jeg representerer, på samme måte som i Statnetts høringsuttalelse, at et krav om politiattest ikke er nødvendig, og at et slikt krav enn mer vil gi reelle og unødvendige utfordringer og skadevirkninger for bransjen generelt og beredskapsarbeidet spesielt.

Dagens ordninger for sikkerhetsklarering er gode nok, og det er ikke i tilstrekkelig grad identifisert utfordringer som gir behov for endringer i gjeldende regime.

Subsidiært støtter vi imidlertid departementets forslag om at *ordinær* politiattest er tilstrekkelig. Dette vil med god margin oppfylle formålet med forslaget.

Det er således klart *ikke* nødvendig – og uansett ikke hensiktsmessig – å åpne for innhenting av såkalt «uttømmende» politiattest.

Alle de strafferettslige forhold som kan være relevante for vurdering av en persons egnethet i denne sammenheng, vil fremgå av en ordinær politiattest.

Vi finner det nødvendig å påpeke dette, siden den saksbehandler som forfattet Politidirektoratets høringsuttalelse – som vel for øvrig neppe kjenner forholdene og de spesifikke utfordringer i vår bransje – tilsynelatende antyder at departementet ikke har vurdert spørsmålet om «uttømmende» politiattest godt nok.

Vi legger imidlertid til grunn at departementet *har* vurdert dette. Innhenting av «uttømmende» politiattest ville åpenbart ha medført et altfor inngripende og direkte ressursfiendtlig krav.

En så til de grader invaderende granskning og blottlegging av respekterte og viktige fagfolk og individers irrelevante og bagatellmessige registreringer i politiregistrene, vil formelt og særlig de facto hindre utnyttelse av erfarne og essensielle fagressurser.

I tillegg vil det gi andre utfordringer og skadevirkninger som på ingen måte står i forhold til eventuelle teoretiske gevinster, gevinster som det for øvrig er vanskelig å identifisere overhodet.

Både retten til privatliv og andre personvernrettslige rettigheter vil med et så vidt uforholdsmessig inngrep kunne anses trådt for nært. Energilovens formål om samfunnsmessig rasjonell utnyttelse av energi taler like fullt imot en slik både rettslig og de facto hindring mot og disinsentiv til utnyttelse av sentrale menneskelige og faglige ressurser i kraftsystemet og beredskapens tjeneste.

Personer som med et slikt forslag ville bli hindret fra å bidra med sine ressurser, ville enn videre kunne skremmes fra overhodet å arbeide innenfor bransjen, siden frykten for blottlegging av så vidt sensitive opplysninger overstiger gevinsten ved å inneha energifaglige stillinger.

Potensielle konflikter med fagforeninger og andre sterke grupper vil komme i tillegg, for de tilfeller der kampen tas åpent, noe også Statnett fremhever i sin høringsuttalelse.

Det finnes et betydelig antall personer i bransjen, herunder velrenommerte fagpersoner og byråkrater, som er rammet av bagatellmessige og bransjemessig totalt irrelevante – men pga. ordningen med «uttømmende» politiattester *livsvarige* – registreringer i politiregistrene.

Med et krav om fremleggelse av «uttømmende» politiattest vil flere nøkkelpersoner velge å gå fra sine stillinger, og eventuelt måtte forlate bransjen i det hele, fordi de ikke kan tåle en fortløpende risiko for at «uttømmende» politiattest vil måtte legges frem.

Gruppen inkluderer svært sentrale personer.

Disse personer ønsker ikke å komme i en posisjon der man plutselig blir nødt til å avsløre en (reelt bagatellmessig, men blant folk og kolleger) ødeleggende registrering som kan ødelegge ens gode navn og rykte, herunder karriere, for alltid. Mange av dem kan risikere medieomtale og problemer med familieliv og ettermæle.

For å unngå dette vil man heller levere sin oppsigelse allerede nå, for derigjennom å unngå at en senere oppsigelse blir satt i forbindelse med et slikt plutselig krav om innlevering av politiattest.

En slik tapping av ressurser fra essensielle samfunnsposisjoner kan ikke være hensikten med forslaget.

Det er et komplisert og vanskelig tilgjengelig poeng, men departementet bes om å notere at Politidirektorats saksbehandler i denne sammenheng representerer en ytterliggående posisjon.

Etter høring av balanserende instanser som Datatilsynet, Statnett og de øvrige aktører som kan forventes å risikere sitt renommé ved å ta til motmæle, er det Olje- og energidirektoratet, regjeringen og den politiske ledelses ansvar å balansere dette mot andre viktige hensyn.

Slike hensyn er personvern og en grunnleggende rett til å legge bagatellmessige overtredelser av annet regelverk bak seg, herunder vern mot uforholdsmessig straffeforfølgning i form av livsvarig registrering med uforholdsmessige konsekvenser.

Like viktig for departementet bør dessuten være å unngå en uoverskuelig samfunnsmessig irrasjonell sløsing av energi- og beredskapsfaglige ressurser som med et krav om «uttømmende» politiattest direkte eller indirekte vil bli utestengt fra å bidra i bransjen generelt og det viktige beredskapsarbeidet spesielt.

Skadevirkningene er ikke ubetydelige også med krav om «ordinær» politiattest, men dersom departementet mot formodning skulle følge Politidirektoratets antydning, og endre sitt forslag til å gjelde «uttømmende» politiattest, vil disse skadevirkninger bli svært betydelige og uoverskuelige.

Vi tillater oss å nevne at det – i tillegg til blant statsrådene – etter alt å dømme finnes svært mange ansatte selv i departementet som med et krav om fremleggelse av «uttømmende» politiattest enten vil risikere det absurde å bli utestengt fra kraftanlegg og viktige posisjoner i forbindelse med beredskapsarbeid, eller vil finne det opportunt å si opp sin stilling i frykt for at deres «mørke fortid» (som i realiteten selvsagt overhodet ikke er «mørk») skal bli «avslørt» for kolleger og bransjeaktører.

De dette gjelder, snakker selvsagt ikke om sin registrering med noen. Kanskje vet ikke engang deres aller nærmeste om registreringen.

De rammede våger heller ikke argumentere *generelt* mot ordningen med vidtrekkende registrering og dens livslange konsekvenser, ei heller ta til motmæle mot forslag som det nærværende, som legger ytterligere belastninger og negative konsekvenser til det å være registrert, fordi man da risikerer å bli gjenstand for mistanke om at man selv har interesse i at («uttømmende») politiattest ikke innhentes.

Selv en slik mistanke oppleves og vurderes rasjonelt som en utålelig belastning for ens navn, posisjon og karriere.

Dermed er det kun de som ikke er rammet (som ikke er registrert), og som dermed heller ikke har erfaring og derigjennom evne til å forstå dette viktige perspektivet, som kommer til orde.

I denne kategorien finnes vedkommende saksbehandler i Politidirektoratet.

For å sette det i perspektiv: I Norge ilegges over 50 000 (ikke forenklede, og dermed registreringsutløsende) forelegg *hvert eneste år*, altså tilsvarende *1 % av folketallet pr. år*.

Forelegg ilegges respekterte samfunnsbevisste og ressurssterke personer som aldri igjen i sitt liv vil komme i kontakt med politiet. Sammenholdt med en normal livslengde ser vi da at en meget betydelig minoritet, kanskje nær en *majoritet*, av Norges befolkning til enhver tid vil være registrert i politiets reaksjonsregistre med en eller annen form for bagatellmessig overtredelse.

Allikevel er dette forbundet med et betydelig og ødeleggende stigma, så vel som de facto svært begrensende formelle ulemper.

Forelegg ilegges gjennomgående for bagatellmessige forhold, handlinger og unnlatelser som *alle* mennesker begår flere ganger i løpet av sitt liv, men som bare et mer eller mindre tilfeldig mindretall blir «tatt» for. Det kan være et hardt ord («trussel») til feil person på gaten, en knyttneve i et panser, uheldig rør etter et julebord og andre bagatellmessige «ordensforstyrrelser» som alle begår en gang iblant, en skatteblunder, overtramp mot en tollkvote, besøk på en strippeklubb på en guttetur en vårdag, brudd på vegtrafikkloven, brudd mot rammer for barnesamvær etter trøblete samlivsbrudd, tilstedeværelse der noen viste seg å ha røykt eller oppbevart en mindre dose cannabis, urinering eller nytelse av alkohol på offentlig sted, for hardhendt behandling av noen som kløp deg et visst sted ... Eksempelene er mange i straffansvarets periferi.

I utgangspunktet vil alle slike reaksjoner synes i en «uttømmende» politiattest.

Det er på sin plass å kalle dette en overkriminalisering, og konsekvensene kan bli alvorlige, om de så ikke allerede er det. Når man i USA rammer *en majoritet* av den mannlige afroamerikanske befolkning med livsvarige straffe- og registreringskonsekvenser, møtes

dette her hjemme med kritikk og hoderysting av det som vitterlig er en samfunnsmessig nedbrytende ressursløsning.

Vår norske mer edruelige og balanserte holdning må imidlertid også omsettes i praksis, og et forslag om bruk av «uttømmende» politiattest i det nærværende tilfelle ville bidra til det motsatte, nærmere bestemt et skritt i retning av den nevnte uheldige og ubegrunnede amerikanske praksis.

Man ser muligens en generell bevegelse ditover også her i Norge (terroraksjoner og fokus på «nye trusler» har åpnet en stemning i den retning), og det er viktig å få øye på dette, se tiltakene og konsekvensene i perspektiv og balansere/ unngå de åpenbare skadevirkninger av en ny trend mot mer bruk av for bred pensel.

Et viktig bidrag er å la være å kreve politiattest i dette tilfellet, eller i høyden å holde fast ved departementets forslag om at ordinær politiattest er tilstrekkelig.

Et krav om «uttømmende» politiattest bør åpenbart unngås.

Det å bli ilagt et forelegg vil typisk representere et traumatisk og følt urettferdig anslag mot den personen det gjelder. De rammede er ofte respektable mennesker som med reaksjonen får sitt syn på myndigheter og rimeligheten og rettferdigheten i samfunnet endret for alltid. De kan imidlertid fortsette å bidra i sine viktige posisjoner; de sitter blant dere i kontorlandskapet, så lenge de får være diskret med det de har vært gjennom.

Dette kan endre seg, dersom departementet mot formodning går tilbake på sitt forslag om ordinær politiattest og heller foreslår hjemmel for krav om «uttømmende» politiattest, i tråd med antydningen fra Politidirektoratets saksbehandler. Flere vil da helt unødvendig presses ut og hindres i å bidra med sine uvurderlige ressurser. Dette har vi ikke råd til.

Det er avgjørende viktig ikke å forverre de skadevirkninger som er påført den registrerte og hennes motivasjon ytterligere, ved ubegrunnet å kreve «uttømmende» politiattest. Vedkommende vil da kunne presses ut, og ressursen vil dermed være tapt for bransjen for alltid.

Kombinasjonen av det man må kunne kalle «overkriminalisering», og dagens praksis med ileggelse av disproportjonalt hard straff i form av livstidsregistrering med ødeleggende konsekvenser for alle førstegangsovertredelser, uansett hvor bagatellmessig overtredelsen er, kan bli giftig, i hvert fall dersom man ikke er tilbakeholden med å tilføre nye negative konsekvenser til registreringen av bagatellmessige overtredelser.

Departementet bør derfor i høyden holde fast ved sitt forslag om å nøye seg med *ordinær* politiattest.

Tusener av innehavere av essensiell kunnskap og erfaring, som kan bidra generelt i vår bransje, så vel som spesielt i beredskapssituasjoner, er registrerte.

Det er ikke rimelig eller dekkende å kalle dem «kriminelle», men de kan plutselig *føle* seg som dette, dersom de må «avsløre» at de ikke har et 100 % «rent rulleblad».

Folk flest, og den offentlige samtalen, tar nemlig utgangspunkt i et «oss og dem»-perspektiv, også i denne sammenheng: Man ser på den ene side de «rettskafne» borgere, som ikke er registrert. Og så ser man «de andre», «de kriminelle», som utgjør en følt «trussel».

Sistnevnte, som like fullt (naturligvis) finnes overalt i viktige stillinger, i departementer, direktorater, hos nettselskaper og entreprenører, må heller bite sine viktige erfaringer og perspektiver i seg. Snakke om sin registrering spesielt eller regimet generelt kan man ikke, siden de som ikke er rammet av det, ikke er i stand til å reflektere over fenomenet i tilstrekkelig grad, som nevnt.

De ikke-registrerte fortsetter derfor å fokusere tillært på det barnlige "oss og dem"-/ "kriminell eller ikke"-perspektiv som altså ligger til grunn for regimet og den sosiale norm for omtale av kriminalitet og «kriminelle», mens de registrerte «jatter med».

Dette rammer også de som er registrert for helt bagatellmessige forhold, som absolutt alle ville være registrert for, dersom alle ble «tatt» for alt.

Like fullt, så lenge den sosiale norm og den offentlige samtale er så vidt smalt og utilstrekkelig innrettet, vil kunnskap om en kollega, ansatt, oppdragstaker eller konsulents strafferegistrering instinktivt føre til mistanke og oppfatninger om at vedkommende ikke er like «god» som andre, at hun bør utelates, uavhengig av hennes kompetanse og viktighet.

Ikke minst vil den registrerte bli gjenstand for omfattende baksnakking, kanskje direkte fordømmelse, omdømme- og nettverkstap, svekket anseelse og de facto tapte karriere- og inntjeningsmuligheter, alt på grunn av et bagatellmessig overtramp som alle begår flere ganger i løpet av livet, men for hvilket vedkommende ingeniør, økonom eller jurist ved uflaks ble «tatt», og dermed registrert.

Den ikke-registrerte majoritet grunngir sine «oss og dem»-funderinger blant annet med et noe virkelighetsfjernt formål om allmennprevensjon, men dette virker neppe etter hensikten. Det som holder folk, i alle posisjoner og moralske avdelinger, unna politiets reaksjonsregistre, er for slike bagatellmessige overtredelser først og fremst ren flaks. *Alle* mennesker gjør noe straffbart *mange* ganger i løpet av livet, antakelig mange ganger i løpet av et år.

Men det er altså bare et uheldig mindretall som blir "tatt", og som får denne potensielt ulykksalige livs- og karrieresmadrende "prikken på rullebladet".

Det er departementets ansvar å unngå at dette svært uheldige, urimelige og ikke minst lite ressurseffektive regimet også rammer energibransjen. Da er det helt avgjørende viktig i det minste å nøye seg med departementets foreslåtte krav om ordinær politiattest.

Statsråder, toppbyråkrater, en rekke av OEDs egne ansatte, som nå risikerer å bli stengt, hengt eller de facto presset ut ved krav om fremleggelse av attest, så vel som et stort

antall ressurspersoner i bransjen, vil med krav om uttømmende politiattest formelt eller reelt bli fratatt sin mulighet til å bidra med viktig kompetanse og erfaring, enten direkte eller ved at disse ærefryktende velansette høyt utdannede og erfarne faglig skolerte familiefedre og -mødre selv "velger" en annen vei fremfor den dype skam og forlegenhet som følger med at registreringen gjøres til kjenne for kolleger på arbeidsplassen og i bransjen.

Det er da usedvanlig viktige menneskelige, ressursmessige og reelle hensyn som går tapt, og departementet gjør rett i å la dette veie tungt ved vurderingen av at ordinær politiattest er tilstrekkelig.

De nevnte hensyn kommuniseres vanskelig av den betydelige tause forlegne minoritet som er rammet, og det er derfor prisverdig at departementet har foretatt slike vurderinger ved å begrense forslaget til et krav om ordinær politiattest (selv om også dette er å gå skadelig for hardt til verks, jf. Statnetts poengtering av dette i Statnetts høringsuttalelse).

Også Datatilsynet, men også Justisdepartement ifm. seneste justering av politiregisterforskriften, har trukket frem viktigheten av så vel en avgrensning mot helt bagatellmessige overtredelser, som av en balanse som nevnt mot folks rett til en "ny sjanse" og samfunnets behov for utnyttelse av disse menneskelige og faglige ressurser.

Det pekes også av disse instanser på amerikanske tilstander, som vi i Norge ofte indignert markerer avstand til, der praksis med strafferegistrering og rettighetstap som følge av bagatellmessige overtredelser påfører et tosifret antall prosent av befolkningen tapte jobb- og ressursutnyttelsesmuligheter.

Dette er et urimelig inngrep mot de enkeltpersoner som rammes, men det er enn mer en usedvanlig dårlig utnyttelse av samfunnets knappe ressurser.

Slike tilstander, med uthenging, tillitstap, desillusjonering og massivt ressursløseri, vil vi ikke ha, og kan vi ikke ta oss råd til å ha, i Norge.

OED gjør derfor meget klokt i å motstå de (også ubegrunnede) antydninger fra den som har skrevet Politidirektoratets høringsuttalelse, der det antydes et behov for å vurdere krav om uttømmende politiattest.

Som nevnt, betviler vi ikke at OED har vurdert dette allerede, og vi støtter departementets konklusjon, som langt bedre enn Politidirektoratets antydning balanserer avgjørende viktige hensyn som personvern, beredskapsevne og ressursutnyttelse mot hensynet til å forhåndsutestenge en rekke personer som man eventuelt måtte mene at i teorien kan inkludere risikoelementer (men som i praksis ikke gjør det i større grad enn i den ikke-registrerte gruppen).

Vi gjør oppmerksom på at det i dag er ytterst få tilfeller der det kreves uttømmende politiattest. Disse tilfellene er typisk av en helt annen karakter enn det som er aktuelt i forbindelse med nærværende forslag.

Dersom departementet holder fast ved at dagens ordninger for sikkerhetsklarering faktisk ikke er tilstrekkelige, vil det for tilfeller som det foreliggende, åpenbart være tilstrekkelig og mest hensiktsmessig å nøye seg med *ordinær* politiattest, slik departementet foreslår.

Vi nevner at departementet i alle tilfeller ikke kan overlate til NVE og beredskapsmyndigheten å avgjøre *i forskrift* om det skal kreves ordinær eller uttømmende politiattest. De nødvendige rammer for et så til de grader inngripende og potensielt skadelig tiltak som det foreliggende, må fastsettes ved lov, noe da også departementet legger opp til ved å begrense forskriftshjemmelen til ordinær politiattest.

Til sist nevner vi for ordens skyld følgende:

Dersom departementet mot formodning skulle endre oppfatning og heller gå til det drastiske skritt å foreslå hjemmel til å kreve uttømmende politiattest, må OED gjennomføre en ny høring, jf. forvaltningsloven § 37 og utredningsinstruksen pkt. 3.3 fjerde avsnitt.

Dersom departementet mot alle formodninger endrer sitt forslag som nevnt, *uten* å gjennomføre ny høring, vil dette måtte tas opp med Sivilombudsmannen og eventuelt prøves rettslig.

Men dette går vi naturligvis ut fra at ikke blir nødvendig.

Sakens alvorlighet tilsier imidlertid at vi nevner dette, selv om ingenting av det departementet hittil har presentert, tyder på at OED vil gi seg inn på noe slikt.

Etter dette er vår konklusjon som følger:

Det er overmåte viktig at departementet enten følger Statnetts oppfordring om allikevel ikke å åpne opp for innhenting av politiattest, eller i høyden opprettholder sitt forslag om at *ordinær* politiattest er tilstrekkelig.

Dette vil med god margin oppfylle forslagets formål.

Innhenting av «uttømmende» politiattest er ikke nødvendig, og et slikt dramatisk grep vil i alle tilfeller ha betydelige og uoverskuelige negative virkninger for enkeltpersoner og bransjens tilgang på essensielle faglige og menneskelige ressurser.

Politidirektoratets saksbehandlers antydning bør ikke påvirke departementets konklusjon. Vi påpeker i den sammenheng at ingen andre høringsinstanser uttaler seg i samme retning som vedkommende, og at Statnett (som u.t.) tar til orde for en bevegelse i motsatt retning.

Etter dette ser vi frem til en samvittighetsfull behandling av vår uttalelse,

Kristian H. Mosnes

På vegne av berørte fagressurser i bransjen